

GEHECHTHEID BINNEN PLEEGZORG

VRIJE
UNIVERSITEIT
BRUSSEL

LITERATUURSTUDIE VAN GEASSOCIEERDE FACTOREN

Delphine West
Prof dr. Johan Vanderfaeillie
Lisa Van Hove
Laura Gypen
dr. Frank Van Holen

Inleiding

INLEIDING

GEHECHTHEID

Kind biologisch voorbestemd om zich te hechten aan
verzorgers (Ainsworth, Blehar, Waters, & Wall, 1978; Bowlby, 1969)

Gehechtheid: band tussen kind en verzorger (Juffer, 2010)

Geen kritieke periode

- Negatieve ervaring gehechtheidsfiguren mogelijks kwaliteit gehechtheid beïnvloeden, verwachtingspatronen meenemen

Kwaliteit gehechtheid belangrijk verdere ontwikkeling

➤ Veilige gehechtheid

- **Betere ontwikkeling** (van IJzendoorn, 2008), **protectieve factor** (Belsky & Fearon, 2002; Morisset, Barnard, Greenberg, Booth, & Spieker, 1990)

➤ Onveilige gehechtheid

- **Psychosociale problemen & gedragsproblemen** (Fearon, Bakermans-Kranenburg, van IJzendoorn, Lapsely, & Roisman, 2010; Groh, Roisman, van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg, & Fearson, 2012)
- Geassocieerd =/ zekerheid
- In reguliere populatie 55-60% veilig gehecht

INLEIDING

KWALITEIT GEHECHTHEID PLEEGZORG

Adoptie-onderzoek: zelfs erg gedepriveerde kinderen veilige
gehechtheid adoptieouders (Van Ijzendoorn & Juffer, 2006)

Residentiële opvang minder kansen opbouwen veilige
gehechtheid-pleegzorg (Smyke et al., 2010)

Twee meta-analyses: meer gedesorganiseerde gehechtheid
binnen Pleegzorg (van den Dries et al., 2009; Vasileva & Petermann, 2017)

INLEIDING

GEASSOCIEERDE FACTOREN MET GEHECHTHEID REGULIERE POPULATIE

Moederlijke factoren meest belangrijk (van IJzendoorn & Bakermans-Kranenburg, 2004; van IJzendoorn et al., 1992)

- **Sensitiviteit** (Ainsworth et al., 1978; De Wolff & van IJzendoorn, 1997).
- **Gehechtheidsrepresentatie** (Main et al., 1985; van IJzendoorn et al., 1999).
- **Psychologische problemen, vb. depressie** (Atkinson et al., 2010).

Moederlijke: vaak focus onderzoek (historisch)

INLEIDING

SENSITIVITEIT

Sensitiviteit

- Signalen opmerken
- Correct interpreteren
- Snel en adequaat reageren (Ainsworth, Bell, & Stayton, 1974)

Geassocieerd in reguliere populatie met huidige en latere:
cognitieve ontwikkeling, talige ontwikkeling, psychosociaal
functioneren, gedragsproblemen, gehechtheid

ONDERZOEKSVRAAG

GEASSOCIEERDE FACTOREN GEHECHTHEID

Weinig kennis geassocieerde factoren gehechtheid pleegkinderen

- Belangrijk, want geassocieerd met breakdown (Stone & Stone, 1983; Strijker et al., 2008), problemen in latere leven
- Review waarin relevante literatuur samengevat

Methode

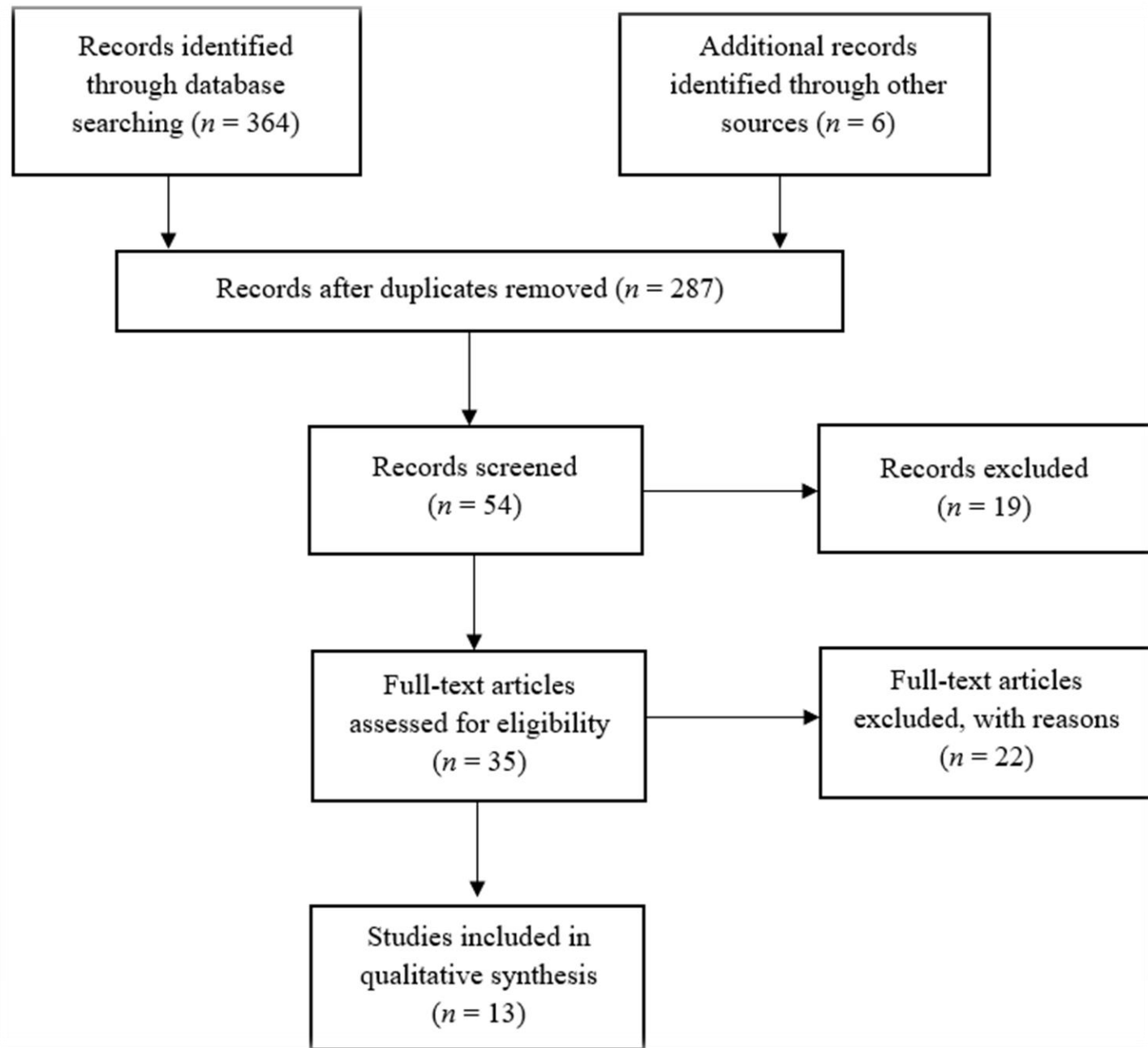
METHODOLOGIE

ZOEKSTRATEGIE

- **PRISMA-methode** (Moher, Liberati, Tetzlaff, & Altman, 2009)
- **Databanken systematisch onderzocht** (foster care, attachment, characteristics, factors, predictors, influencing)
- **Referentielijsten**
- **Inclusie criteria**
  - Pleegkinderen < 18 jaar
  - Gehechtheid tussen pleegkind en minstens één pleegzorger + minstens 1 geassocieerde factor

METHODOLOGIE

SELECTIE

Resultaten

RESULTATEN

GEÏNCLUDEERDE STUDIES

Studie	Land	Grootte	Leeftijd	Instrument
Bernier et al., 2004	USA	24	6-19 m	Parent Attachment Diary + Strange Situation Procedure
Bovenschen et al., 2016	Duitsland	49	36-99 m	Attachment Q-Set + Attachment Story Completion Task
Cole, 2005a	USA	46	10-16 m	Strange Situation Procedure
Cole, 2005b	USA	46	10-15 m	Strange Situation Procedure
Cole, 2006	USA	46	10-15 m	Strange Situation Procedure
De schipper et al., 2012	Nederland	59	26-88 m	Strange Situation Procedure
Dozier et al., 2001	USA	50	12-24 m	Strange Situation Procedure

RESULTATEN

GEÏNCLUDEERDE STUDIES

Studie	Land	Grootte	Leeftijd	Instrument
Gabler et al., 2014	Duitsland	48	1-6 j	Attachment Q-Set
Lang et al., 2016	Duitsland	55	9-79 m	Attachment Q-Set
Oosterman & Schuengel, 2008	Nederland	61	26-88 m	Attachment Q-Set
Ponciano, 2010	USA	76	9-39 m	Attachment Q-Set
Stovall-McClough & Dozier, 2004	USA	38	5-38 m	Parent Attachment Diary
Tarren-Sweeney, 2008	Australië	347	4-11 j	The Assessment Checklist for Children, Attachment Problems

RESULTATEN

- Resultaten verdeeld in geassocieerde factoren gerelateerd aan
  - pleeggezin
  - plaatsing/biologisch gezin
  - pleegkinderen

RESULTATEN

GEASSOCIEERDE FACTOREN GERELATEERD AAN PLEEGGEZIN

- +: Sensitiviteit of positieve opvoedingsstijl (6 +, 2 -, 1 0)
Gehechtheidsrepresentatie (2 +, 1 0)
Motivatie: gezin vergroten; sociale bezorgheid nabije omgeving (1)
- -: Aantal jaren ervaring als pleegouder (2 -, 1 0)
Trauma pleegouders (1)
Motivatie: religieus (2); kind vervangen (1); adoptie (1)
- 0: Mate van sociale steun (1)
Motivatie: kind 'redden', algemeen sociale bezorgdheid, financiële, special needs kind ondersteunen (1)

RESULTATEN

GEASSOCIEERDE FACTOREN GERELATEERD AAN PLEEGGEZIN

- ? : Stress (1 -, 1 0)
- Leeftijd (2 -, 2 0)
- Beroep (1 -, 1 0)
- Aantal pleegkinderen in gezin (2 -, 2 0)
- Bestand/netwerk (1 -, 1 0)

RESULTATEN

GEASSOCIEERDE FACTOREN GERELATEERD AAN PLAATSING/BIOLOGISCH GEZIN

- +: Educatief speelgoed (2)
- 0: Duur huidige plaatsing (1 +, 4 0)
- ?: Psychologische problemen biologische ouders (2 -, 2 0)

RESULTATEN

GEASSOCIEERDE FACTOREN GERELATEERD AAN PLEEGKINDEREN

- -: Aantal medisch problemen (1)
Temperament: negatieve emoties en verlegenheid (1)
- 0: Etniciteit (1)
Aantal voorgaande plaatsingen (1 -, 4 0)
Leeftijd tijdens onderzoek (2 -, 3 0)
Leeftijd bij plaatsing (2 -, 5 0)
Contact met ouders (1 -, 2 0)
Geslacht (2 +, 4 0)
- ?: Geschiedenis van mishandeling, misbruik, verwaarlozing
(2 -, 2 0)

BEPERKINGEN

Geregeld geen eenduidigheid: mogelijk

- Verschillende inclusiecriteria
- Kleine steekproefgroottes
- Verschillende instrumenten
- Verschillende landen: andere organisatie pleegzorg, ander beleid...

MEE TE NEMEN NAAR DE PRAKTIJK: VANUIT REVIEW

Eigenschappen pleegzorgers sterkst geassocieerde factoren:

- Positief: vaak meer veranderlijke factoren

Sensitiviteit en opvoedingsstijl positief geassocieerd

- Inzetten hierop,
  1. Laagdrempelig tijdens begeleidingen
  2. interventies

Sommige onderzoeken: meer ervaring: negatieve associatie

- Inzetten op begeleiding bij beëindiging plaatsing, zeker wanneer negatief beëindigd

MEE TE NEMEN NAAR DE PRAKTIJK: VANUIT ACHTERGROND

Gedesorganiseerde gehechtheid meer voorkomend pleegzorgpopulatie: enkele kanttekeningen

- Geassocieerd met ernstige mishandeling, maar ook met onopgelost trauma en verlies ouders, meerdere risicofactoren gelinkt aan SES ouders, genetische en temperamentale kwetsbaarheden kind, verlieservaringen en herhaalde scheidingen kind
- Ernstig mishandelde kinderen: ongeveer helft gedesorganiseerde gehechtheid
- Geassocieerd met problemen in latere leven, zeker geen zekerheid

MEE TE NEMEN NAAR DE PRAKTIJK: VANUIT ACHTERGROND

Werken aan kwaliteit van gehechtheid:

1. Laagdrempelig: corrigerende ervaringen bieden

- Beste zorg pleegouders: totale inzet en zorgen voor kind als eigen kind (Juffer, 2010)
- Veilige, stabiele omgeving
  - Stabiliteit in gehechtheidsfiguren, ook na overplaatsing
  - Voorkomen overplaatsingen

2. Interventies: gericht op opvoedfiguren

Bedankt!

